Oświadczenie złożone
przez senatora Wadima Tyszkiewicza
w dniu 4 kwietnia 2025 r.

Oświadczenie skierowane do minister rodziny, pracy i polityki społecznej Agnieszki Dziemianowicz-Bąk

Szanowna Pani Minister!

W imieniu samorządów chciałbym zasygnalizować potrzebę wprowadzenia zmian w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (DzU z 2024 r., poz. 1283 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą", w zakresie finansowania kosztów pobytu osób ubezwłasnowolnionych całkowicie w domach pomocy społecznej (DPS), które zamieszkują poza gminą swojego opiekuna prawnego.

Obecne przepisy nakładają na gminę miejsca zamieszkania opiekuna prawnego obowiązek pokrywania kosztów pobytu osoby ubezwłasnowolnionej w DPS, niezależnie od tego, gdzie osoba ta faktycznie przebywa i korzysta z usług publicznych. Powoduje to nadmierne obciążenie finansowe gmin, które nie są faktycznie związane z osobą ubezwłasnowolnioną, a jednocześnie zwalnia z tych kosztów gminę, na terenie której osoba faktycznie mieszka i korzysta z infrastruktury publicznej.

Zgodnie z art. 101 ustawy dla mieszkańca domu pomocy społecznej właściwa jest gmina, która skierowała go do tej jednostki. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania opiekuna prawnego ponosi obowiązek finansowy za pobyt osoby ubezwłasnowolnionej w DPS. Z kolei art. 27 kodeksu cywilnego stanowi, że miejscem zamieszkania osoby pozostającej pod opieką jest miejsce zamieszkania opiekuna prawnego. Przepis ten powoduje, że gmina miejsca zamieszkania opiekuna prawnego, a nie faktycznego miejsca pobytu osoby ubezwłasnowolnionej ponosi koszty jej pobytu w DPS.

Obecny stan prawny prowadzi do sytuacji, w której gmina miejsca zamieszkania opiekuna prawnego musi finansować pobyt osoby ubezwłasnowolnionej w DPS w innej gminie, mimo że nie jest z nią faktycznie związana. Skutkuje to nierównym rozłożeniem kosztów i obciążeniem gmin, które nie korzystają z podatków ani innych wpływów od tej osoby. Taki system prowadzi do nierównomiernego rozkładu wydatków między gminami i nie odzwierciedla rzeczywistych powiązań społecznych i administracyjnych. Brak mechanizmu rekompensaty finansowej dodatkowo pogłębia ten problem.

Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego postuluje zmianę przepisów w taki sposób, aby koszty pobytu osoby ubezwłasnowolnionej w DPS ponosiła gmina faktycznego miejsca jej zamieszkania, a nie gmina miejsca zamieszkania opiekuna prawnego. Rozwiązanie to pozwoli na bardziej sprawiedliwe rozłożenie obciążeń finansowych między jednostkami samorządu terytorialnego i wyeliminuje sytuacje, w których gminy niepowiązane z osobą ubezwłasnowolnioną są zmuszane do finansowania jej pobytu w DPS.

Apeluję o podjęcie działań legislacyjnych w tym zakresie celem przywrócenia równowagi finansowej i zapewnienia jasności prawnej w odniesieniu do finansowania kosztów pobytu osób ubezwłasnowolnionych w domach pomocy społecznej.

Z poważaniem
Wadim Tyszkiewicz
senator RP